

Vochtige voeders succesvol inzetten

Wilma Wolters

Of je het nu vochtige voeders, vochtrijke voeders, natte bijproducten of coproducten noemt, we bedoelen waarschijnlijk hetzelfde: voerproducten die vaak minder dan 50 procent drogestof bevatten. Zo hier en daar tonen geitenhouders interesse in deze producten. Geitenhouderij vroeg leveranciers van vochtige voeders en een geitenexpert naar hun kennis en sprokkelde een paar tips bij elkaar.

Vochtige voeders die het meest aan geiten worden verstrekt, zijn bietenperspulp, cigarant (cichoreiwortels na de winning van inuline), bierbostel (gerstemout na de winning van bier), corngold en proficorn (maïsgluten), tarwegistconcentraat. Ze zijn dus stapelbaar of vloeibaar, en voornamelijk eiwit- en/of energiebrengers. Maar dat is zeker niet het enige gewin van het verstrekken van vochtige voeders, vertellen nutritionisten Robert van Buuren van Duynie en Martin de Groot van Bonda. Stalnutritionist Pieterjan Bakker van Gelre IJsselstreek (GIJS) is van mening dat het verstrekken van voch-

tige voeders aan geiten kan, maar dat alleen een juiste inzet rendement kan opleveren.

Stabiliteit, plak en smaak

Je kunt vochtige voeders jaarrond voeren, en daardoor geen of minimale voerovergangen realiseren. Volgens Robert van Buuren van Duynie is dat een groot voordeel van het verstrekken van deze producten aan geiten. "Ruwvoer vormt de basis van een rantsoen. Maar de kwaliteit daarvan kan wisselen door variërende groei-, oogst- en bewaaromstandigheden. Door hierop bij te sturen met vochtige voeders kun je zorgen voor een stabiel rantsoen."

Martin de Groot van Bonda noemt het toevoegen van plak aan het rantsoen een extra profijt van vochtige voeders. "Bij het voeren van geiten draait het erom dat ze een goed gemengde hap rantsoen in de pens krijgen. En dat is lastig, want een geit is kieskeurig én kan goed selecteren. Voor vochtrijke producten ligt hier een grote kans", vinden beide nutritionisten. De laatste jaren heeft De Groot ook gemerkt dat juist om deze reden tarwegistconcentraat meer in trek komt. "Dat is vloeibaar en zorgt ervoor dat zelfs droge, losse grondstoffen blijven plakken."

Foto: Bonda

Ingekuilde Proti+, afgedekt met zand. Hier is ook de onderfolie te zien die schimmelvorming en broei minder kans biedt.

Foto: Duynie

Ingekuilde perspulp.

Foto: Duynie

Het aanleggen van een slurf.

Bij een erg droge kuil ziet stalnutritionist Bakker dit voordeel ook. Maar hij waarschuwt voor een te nat rantsoen. "Met vochtige voeders loop je de kans dat de totale drogestofopname al snel te laag is. Een geit is beperkt in haar opnamecapaciteit. Met een tot anderhalve kg product aan natte bijproducten zit je aan het maximum. Maak een rantsoen dus niet te nat, want dan haalt ze die opname niet. In dat geval durf ik te stellen dat ze niet de optimale vet- en eiwitproductie kan bereiken." Smaak is ook een voordeel, dat zien alledrie de heren. "Mits goed geconserveerd is een vochtig bijproduct heel smakelijk", weet Van Buuren. "Bijproducten kunnen een mengrantsoen met losse grondstoffen homogeen en smakelijk maken. Ze voegen smaak en plak toe", aldus De Groot.

Goedkoper voeren?

En wat zeggen de heren dan over het voordeel dat veel veehouders zelf aanhalen: goedkoper voeren. "Klopt", zegt De Groot. "Voor elke geitenhouder is een kostenbesparing mogelijk als hij vochtige voeders inzet. Voorwaarde is wel dat het rantsoen blijft kloppen, natuurlijk." Van Buuren stelt het iets voorzichtiger. "Je gaat bijna altijd goedkoper voeren als je vochtige voeders inzet. Want je koopt een goedkopere energie- en eiwitbron dan met een brok. De winst zit in een goedkopere kostprijs per liter melk." Bovendien zullen

geiten iets meer drogestof opnemen en meer liters geven, menen De Groot en Van Buuren. Hun ervaring is dat het rantsoen met vochtige voeders gemakkelijker de geitenbek 'binnenloopt'. "Op papier kun je dat stukje niet uitrekenen, het is een kleine beetje het mysterie van bijproducten", stelt De Groot. "Maar blijkbaar komen vochtige voeders in de vertering beter tot hun recht dan een vergelijkbaar rantsoen zonder vochtige voeders." Bakker denkt hier anders over. "Ja, als je rekent per kilogram drogestof dan gaan je voerkosten per geit per dag omlaag als je vochtige voeders verstrekt. Maar ik vind het discutabel of het rendement ook omhoog gaat." De stalnutritionist is ervan overtuigd dat een rantsoen voor geiten al gauw te nat is, waardoor de drogestofopname te laag blijft voor een optimale productie. Hij ziet ook niet dat geiten een hogere voeropname hebben als zij een vochtiger rantsoen krijgen. "Mijn ervaring is dat geiten heel goed uit de voeten kunnen met een droog rantsoen. Als je kijkt naar geiten in de natuur zie je ook dat ze meer met hun kop omhoog lopen en de blaadjes en drogere producten plukken, dan dat ze echt lopen te grazen en het nattere spul eten. En een goed geitenrantsoen is smakelijk, los van het feit of er vochtige voeders in zitten." Het succes van een bijproduct wordt overigens niet gebracht door het toevoegen van 'zomaar' een bijproduct. Voorop staat natuurlijk dat het totaalplaatje van het rantsoen

blijft kloppen, werpen alle drie de heren op. Gelre IJsselstreek is in staat om, precies voor dat doel, een op maat gemaakte brok te persen. "Er zijn veel verschillen tussen geitenbedrijven, maar ook tussen dieren, voerkuilen en het voermanagement op de verschillende bedrijven. Met een standaardbrok kun je niet altijd uit de voeten", vertelt Bakker. Middels een uniek rantsoenberekeningsprogramma kan Bakker met de voerkuilen en eventuele vochtige voeders als basis, een aanvullend krachtvoer laten samenstellen. "We kunnen zo per bedrijf het rantsoen optimaliseren tegen de laagste kostprijs en met het beste rendement, omdat het rantsoen dan exact aansluit bij de behoefte van de geiten op het betreffende bedrijf." Deze unieke aanpak van GIJS is, volgens Bakker, een voorwaarde om met bijproducten een hoger rendement te kunnen halen.

Inrichten voor bijproducten

Om het voeren van vochtige voeders succesvol te maken, is er wel een voorwaarde. "Je moet er op ingericht zijn", zegt Van Buuren. "In het ideaalbeeld heb je een mengvoerwagen. Maar een bak aan de shovel of voorlader kan ook, wel met weeginrichting." Bakker onderschrijft het belang van een goed gemengd product. "Als je dieren kunnen selecteren en alleen de bijproducten zouden eten en geen kuilvoer, ontstaat er geen pensmat. Geiten zijn dan snel van de kaart." Naast een goede methode om het rantsoen te

mengen, heb je sleufsilos nodig of bestel je een slurf waarin je de producten kunt opslaan. Van Buuren geeft de voorkeur aan een slurf, terwijl De Groot liever een sleufsilos ziet. Van Buuren: "In een slurf zit het product in dik folie. Het is dan schoon en zuiver opgeslagen en is er geen kans op bederfveroorzakende bacteriën vanuit de omgeving. Ook bij lagere voersnelheden past dit perfect." De Groot vindt een slurf kwetsbaarder dan een sleufsilos. "Bij een scherp steentje onder de folie heb je kans dat er een gat in komt. Bovendien is de folie stug en daardoor is bij het uitkuilen meer kans op het toetreden van lucht. En je maakt bij elke levering weer kosten als je een slurf moet laten aanleggen." Hij zou liefst dus sleufsilos gebruiken voor het opslaan van vochtige voeders. De perfecte sleufsilos voor bijproducten is 4 meter breed en heeft wanden van 80 cm hoog. De Groot: "In zo'n sleufsilos heb je de minste kans op lucht in de kuil en dus broeivorming."

Bewaring

De nutritionisten wijzen erop dat de bewaring van bijproducten op het eigen erf aandacht behoeft. Bonda wijst haar klanten op het gebruik van onderfolie. Dat is een dunne folie die tussen het product en het zwarte kuilplastic gebruikt kan worden, en zo schimmelvorming en broei minder kans geeft. "Bijproducten zijn eigenlijk vochtrijke krachtvoerders, maar je moet ze behandelen en bewaren als ruwvoer", tipt hij. Een mogelijkheid is ook om bijproducten bovenop de mais- of graskuil in te kuilen. "Dat zorgt voor extra gewicht op het ruwvoer en bevordert de conservering van de kuil. Bovendien kun je zo twee producten uit een sleufsilos voeren." De dikte van de toplaag moet minstens 25 cm zijn, vindt De Groot. "Maar als het verhoudingsgewijs

Voer- en bewaartips van de experts

- Richt je erf en bedrijf in op het goed kunnen verstrekken van vochtige voeders, dat wil zeggen: zorg voor een voermengwagen of andere mengmachine, zorg voor voergangen met voldoende breedte en zorg voor sleufsilos of ruimte voor slurven. Bedenk dat een slurf niet in een bocht kan worden aangelegd. Er is 40 meter in een rechte lijn aan ruimte nodig: 20 meter voor de slurf plus 20 meter voor de vrachtwagen.
- Zorg voor een verharde, vlakke en schone ondergrond voor de kuil of slurf.
- Sleufsilos liefst van 4 meter breedte en met wanden van 80 cm hoog.
- Zorg dat er geen los voer voor de kuil blijft liggen.
- Zorg voor voldoende voersnelheid; voer ten minste 1,5 meter per week van een kuil. Bij warm weer is het verstandig dit te verhogen tot 2 meter per week.
- Voorkom dat lucht via het snijvlak onder het plastic komt.
- Zorg voor voldoende druk op de kuil, en extra op de randen.
- Laat de producten minimaal een week conserveren voordat je ze voert.
- Voor opslag van vloeibare voeders is een

staande silos van ten minste 50 m³ het meest geschikt. De silos moet voorzien zijn van een goedwerkend roerwerk en bestand zijn tegen temperaturen van minimaal 50 °C.

Vloeibare voeders zijn zuur. Daarom moeten silos, roerwerk, pomp en leidingwerk zuurbestendig zijn. Polyester, rvs en pvc zijn hiervoor geschikt. Gegalvaniseerd ijzer is onvoldoende bestand tegen het zuur in het voer.

- Neem nieuwe producten geleidelijk op in het rantsoen; laat je geiten eraan wennen.
- Optimaliseer je rantsoen, laat het doorrekenen en zorg dat het in alle behoeften van de geit voorziet. Let er ook op dat vitamines en mineralen in verhouding zijn.
- Leg een kuil of slurf op voorraad aan, naast degene waar je van voert. Dan heeft de nieuwe voorraad tijd om te stabiliseren en dus beter te worden, en je zit nooit zonder voer.

Wil je nog meer tips lezen, ook over specifieke vochtige voeders, kijk dan op de websites van Bonda en Duynie. De leveranciers hebben uitgebreide adviezen geschreven over het bewaren en voeren van vochtige voeders.

rekenen, en die dus ook bij de kostprijs optellen."

Passend in rantsoen

Van Buuren en De Groot: "Bijna alle vochtige voeders kun je aan geiten voeren, zolang de voersnelheid in orde is en het rantsoen blijft kloppen. Producten uit de uienindustrie zijn niet geschikt, maar dat komt vooral omdat het invloed kan hebben op de smaak van de

van zetmeel, ook niet in de eerste helft van de lactatie. "Geiten kunnen zetmeel niet zo gemakkelijk verteren als een koe. Uit onderzoek blijkt dat zetmeel een dalende werking op het vetgehalte in de melk heeft, en als je op het omslagpunt zit, kan die daling fors zijn. Een voorbeeld uit de praktijk is een bedrijf waar, met de inzet van een nat bijproduct, 100 gram zetmeel per geit per dag meer werd gevoerd waardoor vervolgens het vetgehalte met een half procent daalde."

Buiten zetmeelproducten is Bakker sowieso van mening dat er weinig vochtige voeders zijn die écht goed passen bij geiten. "Vooral omdat ze het rantsoen natter maken, en ik denk dat geiten dan al snel te weinig droge stof opnemen." Ook bij het op dit moment veel ingezette tarwegistconcentraat zet hij vraagtekens. "Dat bevat veel snel afbreekbare eiwitten. Als je er iets te veel van geeft, heb je de dieren al snel dun op de mest." Bovendien kan de ene partij tarwegistconcentraat van de andere partij verschillen, en merken geiten dat meteen. "Dat heeft dan weer een nadelige invloed op de opname." De combiproducten Protiplus en Veeopro zijn in zijn ogen op dat punt beter.

'Geiten kunnen zetmeel niet zo makkelijk verteren'

beter past in het rantsoen, zou je natuurlijk ook een halve meter bijproduct over de kuil kunnen aanbrenge."

Voerverliezen ontstaan gemakkelijk met het in- en uitkuilen van vochtige voeders. Als je netjes in- en uitkuilt heb je 2 tot 3 procent voerverliezen. Bakker: "Maar ben je niet zo netjes met in- en uitkuilen, dan zou ik op 5 of misschien wel 10 procent voerverliezen

melk." Geiten krijgen niet vaak aardappelproducten voorgeschoteld. Dat heeft met het zetmeel te maken. "In de tweede helft van de lactatie zullen geiten die veel aardappelproducten en dus zetmeel krijgen, al snel vervetten", aldus Van Buuren.

Het vervettende effect van zetmeel is stalnutritionist Bakker natuurlijk bekend, maar hij is om meerdere redenen geen voorstander